טוינבי

(המשך מעמוד 5)

בגלל מסקנות אלה נחשב טוינבי לאנטי־שמי, גרם לגל מחאות מרות מצד הוגי־הדעות של הפזורה היהודית. אולם אפשר בנקל ל־השתמש בשיטתו של טוינבי כדי להגיע למס־קנות חיוביות, מאלפות ביותר לאזרחי יש־ראל.

תיאוריה חדשה כזאת יכולה להניח כהנחה יסודית כי הציונות, שהיתה מענה לתביעה שנבעה מרדיפות היהודים באירופה, יצרה אימה חדשה בארץ־ישראל. אומה זאת עמדה בהצלחה במבחן הראשון. התביעה הכפולה של שלטון המנדט הבריטי ושל ההתנגשות עם עמי ערב עוררה בה את המענה הכפול של המאבק לעצמאית על כל צורותיו ומל־חמת תש"ח. כתוצאה מכך נולדה מדינת ישראל העצמאית בשפלת החוף של פלשת ובחלק מארץ־ישראל הקדומה.

מענה מוצלח זו הוליד מיד תביעה היס־טורית חדשה, חמורה שבעתיים מן הראשונה: הצורך לצאת מן הבדידות המכותרת. אם לא תמצא ישראל את המענה המוצלח לתביעה זו, היא עלולה ליהפך לגטו חדש, והחברה הישראלית החדשה לא תתרום שום תרומה משלה להיסטוריה.

אולם האומה הישראלית ירשה גם תביעה גדולה שניה: תביעה שהיא משותפת לכל ארצות המרחב השמי. מרחב זה ירד מבמת ההיסטוריה עם התמוטטות הקיסרות המוסל־מית. במקום השגשוג והעושר באו הרעב והבורות, המחלות והכיבוש והזר. עתה מת־עוררת התביעה: להפוך את המרחב למולדת של חברה חדשה, מתאימה לצרכי התקופה, המסוגלת להשתחרר מכיבוש זר, להגן על עצמאותה ולתרום את תרומתה המיוחדת לאנושות.

תביעה זו מוצגת לישראל ולעמי ערב כ־אחד. עמים אלה הולידו תנועה לאומית מ־שלהם, שהגיעה להישגים מסויימים. אולם ה־תנועה הלאומית הערבית לא נתנה עד כה מענה מוצלח לתביעה המרחבית: היא לא סיפקה פתרון סוציאלי למיליוני הפלאחים, היא לא אחדה את המרחב, והיא לא שיחררה אותו משיעבוד זר.

הלקח הגדול של טוינבי לכל תלמידיו הוא כי אין תשובה סופית לשום דבר, אין נצ־חון סופי, אין אידיאל סופי שהשגתו פו־תרת את בעליו מכל חובה נוספת. מדינת ישראל, שהיא מענה לתביעה, נראתה למק־מיה כאידיאל סופי זה, כפתרון סופי שאחריו שוב אין בעיות ותביעות. מכאן התפרקות המתח החלוצי, אבדן האידיאלים של הפרט, הירידה המוסרית הגדולה בישראל.

אולם המענה הלאומי ששמו עצמאות ה־מדינה אינו אלא תחנה בדרך. מול משיגיו עומדת התביעה הבאה, שהיא חיסול ההת־נגשות בין ישראל וערב, הפלת חומת־ה־גטו ששמה גבול, השתרשות אמיתית במר־חב. בשרשרת הגדולה של תביעה־מענה־תביעה, זוהי התביעה אשר על פיה יש למ־דוד את כל אשר נעשה ואיננו נעשה כיום באיתו חלק קטן של כדור הארץ שהוא מילדת האומה הישראלית.

תמרורים

נחוג. יובל החמישים של רפאל (אהבה במדבר) אליעז, משורר, מתרגם ויועצו ה־ספרותי של התיאטרון הקאמרי; יליד בול־גאריה ועורך הדף לספרות של על המשמר בעבר.

נחוג. יום הולדתו הששים של פרופסור ליאו א. מאיר, מומחה לאיסלאם ומרצה ב־מכון למדעי המזרח של האוניברסיטה ה־עברית; שימש בשנות העשרים כמפקח מחלקת העתיקות של ממשלת המאנדאט, ניהל בשיתוף פעולה עם אליעזר ליפא סו־קניק המנוח את חפירות החומה השלישית בירושלים והיבר מחקרים רבים אודות ה־אמונות המוסלמיות.

נחוג. יום הולדתו השבעים של אבא כהן, מייסד אגודת מכבי אש מתנדבים בתל־אביב.

נפטרה. ורדה פרידמן, בת כפר ויתקין שיצאה עם תנועת בני המושבים להוראה בישובי עולים בנגב; בגיל 23, מרסיסי רימון שנזרק על ידי מסתננים, במושב פטיש. (דאה במדינה).

נפטר. בנימין (המקהלה) פינטוס, קומפו־זיטור ומנצח המקהלה המקובצת של הקי־בוץ המאוחד; בגיל 47, משבץ־לב, בגבעת ברנר.

חברת-בת של החברה הכלכלית לא"י — ארה"ב